

Miljø- og klimalovgivning

Hvad er omfattet?

Hvorfor?

Hvordan?

Ellen Margrethe Basse

Miljø- og klimalovgivning
Hvad er omfattet?
Hvorfor?
Hvordan?

1. udgave

Djøf Forlag
2025

Ellen Margrethe Basse
Miljø- og klimalovgivning
Hvad er omfattet?
Hvorfor?
Hvordan?

1. udgave, 1. oplag

© 2025 by Djøf Forlag

Denne bog er beskyttet af gældende dansk lov om ophavsret.
Kopiering må kun ske i overensstemmelse med loven.
Det betyder fx, at kopiering til undervisningsbrug
kun må ske efter aftale med Tekst & Node.

Omslag: Knud Kristensen/Marianne Tingkov
Forsideillustrationen er AI-genereret

Printed in EU 2025

ISBN 978-87-574-5286-0
E-bog ISBN 978-87-7198-660-0

Djøf Forlag
Gothersgade 137
1123 København K

Telefon: 39 13 55 00
e-mail: forlag@djoefforlag.dk
www.djoefforlag.dk

Indholdsfortegnelse

Forord & oversigt	23
Kapitel 1. Miljø- og klimalovgivningens særpræg.....	27
1.1. Et reguleringssystem med tre niveauer	29
1.2. Regulering på et usikkert grundlag	30
1.2.1. Hvem eller hvad er lovgivningen rettet imod?	30
1.2.2. Udfordringer i forhold til indsigt i komplekse samspil ..	31
1.2.3. Hvordan indgår ordet »miljø« i lovgivningen?	31
1.3. Retssikkerhed i et samspil med bæredygtighed og menneske- rettigheder	32
1.3.1. Retssikkerhed og menneskerettigheder	32
1.3.1.1. Individuelle krav på beskyttelse.....	32
1.3.1.2. Kollektive krav på beskyttelse	33
1.3.2. Bæredygtighed som målsætning.....	34
1.3.2.1. Staternes forpligtelser i forhold til beskyttelse og retfærdig fordeling af naturressourcer	34
1.3.2.2. Ekstern integration af miljøhensyn i alle politikker.....	34
1.3.2.3. Accept af kollektive rettigheder herunder i beslutningsprocesser.....	35
1.4. De traditionelle retlige principper hhv. miljøprincipperne	35
1.4.1. Retssikkerhedsbegrundede principper	36
1.4.1.1. Officialprincippet	36
1.4.1.2. Legalitetsprincippet	37
1.4.1.3. Proportionalitetsprincippet	38
1.4.1.4. Specialitetsprincipperne og magtfordrejnings- læren	38
1.4.1.5. Lighedsprincippet.....	39
1.4.1.6. Bestemthedskravet	40
1.4.2. De miljøretnlige principper	40
1.4.2.1. Princippet om et højt niveau for beskyttelse og forbedring af miljøet.....	40
1.4.2.2. Forureneren betaler-princippet.....	41

Indholdsfortegnelse

1.4.2.3.	Forsigtighedsprincippet.....	43
1.4.2.4.	Forebyggelses- og kildeprincippet.....	43
1.4.2.5.	Princippet om en forsigtig og rationel udnyttelse af ressourcerne	44
1.4.2.6.	Substitutionsprincippet.....	45
1.4.2.7.	BAT-princippet	46
1.4.2.8.	PIC-princippet	46
1.5.	Data, videnskabelige begreber m.v. og økonomiske kriterier	47
Kapitel 2. Hvad er der fokus på?		49
2.1.	Ejendomsret, rådighed over fast ejendom og statens højhedsrettigheder	50
2.1.1.	Naboretten henholdsvis den offentligretlige miljøregulering	51
2.1.2.	Ekspropriation – eller erstatningsfri regulering?	52
2.1.2.1.	Bestemmende kriterier ved stillingtagen til ekspropriation.....	52
2.1.2.2.	Konkrete eksempler fra retspraksis.....	53
2.1.2.3.	Lovgivningen indeholder konkrete eksempler ..	54
2.1.3.	Statens højhedsrettigheder.....	55
2.1.3.1.	Den geografiske afgrænsning og rettighedens betydning	55
2.1.3.2.	Reguleringsperspektivet ift. havet	55
2.2.	Regulering af markedet for produkter og varer (inkl. de miljø- og sundhedsfarlige)	56
2.2.1.	Cirkulær økonomi.....	56
2.2.2.	Stoffer og produkter indeholdende kemikalier.....	57
2.2.3.	Genteknologisk fremstillede produkter	59
2.2.4.	Affald som en vare af særlig karakter	59
2.3.	Miljøkvalitetsnormer og kumulative påvirkninger.....	61
2.3.1.	Biodiversitet, økosystemer, økosystemtjenester og sårbare arter.....	62
2.3.1.1.	Biodiversitetskonventionen, fuglebeskyttelses- og habitatdirektiverne.....	62
2.3.1.2.	Økosystemer, økosystemtjenester og deres betydning i lovgivningen.....	63
2.3.1.3.	Miljøansvar og naturgenopretningskrav.....	64

2.3.2.	Miljøkvalitetsnormer og mål for vandets tilstand.....	64
2.3.2.1.	Vandrammedirektivet.....	64
2.3.2.2.	Havstrategirammedirektivet.....	65
2.3.3.	Luftkvalitet og klimamål.....	66
2.3.3.1.	Luftkvalitetskrav	66
2.3.3.2.	Målsætning om reduktion af drivhusgasser.....	68
2.3.3.3.	Målsætning om klimatilpasning baseret bl.a. på økosystemtjenester	68
2.4.	Bæredygtige produktionsforhold og konkurrencebetingelser	69
2.5.	Lokale gener i form af luftforurening, lugt, støj og vibrationer	70
2.5.1.	Lokale gener forårsaget af virksomheder og landbrug ...	70
2.5.1.1.	Beskyttelse imod støjgener	70
2.5.1.2.	Beskyttelsen imod lokale lugtgener.....	71
2.5.2.	Lokale gener fra transportinfrastruktur og transportmidler	71
2.5.2.1.	Miljøbeskyttelseslovens beskyttelse af naboer – herunder miljøzoner	71
2.5.2.2.	Anlægslove med stillingtagen til nabobeskyttelse	72
Kapitel 3. Retskilder, virkemidler og myndigheder		73
3.1.	Normstyring med forskellige harmoniseringsniveauer	73
3.1.1.	EU-retten og dens placering i retskildehierarkiet	73
3.1.1.1.	Lissabontraktatens betydning på miljø- og klimaområdet.....	74
3.1.1.2.	Direkte anvendelige forordninger og EU-konform gennemførelse af direktiver.....	75
3.1.1.3.	Medlemsstaternes processuelle og organisatoriske frihed.....	76
3.1.1.4.	Ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet	77
3.1.1.5.	EU-rettens forrang og EU-konform fortolkning	77
3.1.2.	Virkemidler, der forudsætter en ensartet gennemførelse	78
3.1.2.1.	Anvendelse af harmoniserende standarder	78
3.1.2.2.	Klassificering og mærkning som led i harmonisering	78

Indholdsfortegnelse

3.1.3.	Den nationale miljø- og klimalovgivning.....	79
3.1.3.1.	Retskildehierarkiet.....	79
3.1.3.2.	Fortolkning af love og bekendtgørelser	80
3.1.3.3.	Cirkulærer og vejledninger	81
3.1.4.	Minimumsimplementering af EU's miljødirektiver	81
3.1.5.	Digitalisering af miljø- og klimalovgivning.....	81
3.1.6.	Anvendelse af fysiske planer, sektorplaner og zoner	82
3.1.6.1.	Fysiske planer som virkemidler	82
3.1.6.2.	Vandområdeplaner hhv. bekendtgørelser	83
3.1.6.3.	Sektorplaner som virkemiddel	83
3.1.6.4.	Kortlægning og zoneinddeling som virkemiddel	84
3.1.7.	Anvendelse af forvaltningsafgørelser	84
3.1.7.1.	Partsbegrebet og iagttagelse af forvaltningsloven	85
3.1.7.2.	Kompetencebegrænsninger og forvaltningsretlige principper	86
3.2.	Anvendelse af økonomiske virkemidler	86
3.2.1.	Miljø- og klimaafgifter	87
3.2.1.1.	EU's regulering af den nationale anvendelse af afgifter.....	87
3.2.1.2.	CO ₂ -afgiftsloven og andre afgiftslove på produkter.....	88
3.2.1.3.	Emissionsafgiftsloven	89
3.2.2.	Gebyrer, pant- og rabatordninger og frivillige tilbagetagningsordninger	89
3.2.3.	Det udvidede producentansvar	90
3.2.4.	CO ₂ -kvoteordning, CO ₂ -lagring (CCS) og LULUCF-kreditter.....	91
3.2.4.1.	CO ₂ -kvoter under EU ETS 1 og EU ETS 2.....	91
3.2.4.2.	CER-kreditter	92
3.2.4.3.	Økonomiske incitamenter til CO ₂ -fangst og -lagring.....	92
3.2.4.4.	LULUCF-kreditter	93
3.2.5.	Støtte- og garantiordninger.....	94
3.2.5.1.	EU-finansierede landbrugsprojekter og VE- og klimaprojekter	94
3.2.5.2.	EU-krav til nationale støtteordninger.....	95
3.2.5.3.	Eksempler på nationale støtteordninger til erhvervslivet	95

3.2.5.4.	Garantifonden og den grønne ordning til fremme af VE	95
3.2.5.5.	Grønne certifikater for VE-produktion	95
3.2.5.6.	Pristillæg, faste afregningspriser og prisloft for VE-produktion.....	96
3.2.6.	Kombinationer af støtteordninger, frivillighed og regulering	96
3.3.	Miljøansvar, egenkontrol og myndighedstilsyn	97
3.3.1.	Operatørernes miljøansvar for miljøskade.	97
3.3.1.1.	Bidrag til beskyttelse og realisering af miljømål	98
3.3.1.2.	De skadeforvoldende aktiviteter og operatører .	98
3.3.1.3.	Operatørernes handle- og underretningsforpligtelser.....	98
3.3.1.4.	Operatørernes finansielle ansvar.....	99
3.3.2.	Operatørernes egenkontrol og/eller offentligt tilsyn.....	99
3.3.2.1.	Miljøbeskyttelseslovens regler om egenkontrol og tilsyn – et eksempel	99
3.3.2.2.	Gødskningslovens egenkontrol og tilsyn – et andet eksempel	100
3.3.3.	Miljøtilsynsmyndighedernes virkemidler.....	100
3.3.3.1.	Meddelelse samt tinglysning af påbud og/eller forbud.....	101
3.3.3.2.	Valget mellem retlig og fysisk lovliggørelse.....	101
3.3.3.3.	Selvhjælpshandlinger	102
3.3.3.4.	Gennemtvungelse med domstolenes medvirken	102
3.4.	De kompetente administrative myndigheder	103
3.4.1.	Et komplekst system af ministerier med relevante kompetencer	104
3.4.1.1.	Ministeriet for Grøn Trepert	104
3.4.1.2.	Miljø- og Ligestillingsministeriet	104
3.4.1.3.	Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet	105
3.4.1.4.	Erhvervsministeriet	105
3.4.1.5.	By-, Land- og Kirkeministeriet.....	106
3.4.1.6.	Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri	106
3.4.1.7.	Finansministeriet	106
3.4.1.8.	Andre ministerier med miljø- og klima-relevante opgaver	106

Indholdsfortegnelse

3.4.2.	Kommunernes opgaver og begrænsninger	107
3.4.2.1.	Kommunalfuldmagten	108
3.4.2.2.	Hvile i sig selv-princippet	109
3.4.2.3.	Kommunale vand- og affaldsselskaber.....	109
3.4.2.4.	Kommunale havneselskaber	110
3.4.3.	Regionernes kompetencer	111
3.4.4.	Klagenævne og deres kompetencer	111
3.4.4.1.	Miljø- og Fødevareklagenævnet	112
3.4.4.2.	Planklagenævnet.....	112
3.4.4.3.	Energiklagenævnet.....	113
3.4.5.	Ankestyrelsens tilsyn med kommuner og kommunale selskaber	114
3.4.5.1.	Klagebehandling af kommunens optræden og konkrete afgørelser	114
3.4.5.2.	Tilsynet med de kommunalt ejede vand-selskaber	115
3.4.5.3.	Tilsynet med kommunale affaldsydelser og -selskaber	115
3.5.	Domstolenes bistand til håndhævelse og lovforklaring.....	115
3.5.1.	Civilretlige sager	116
3.5.1.1.	Efterprøvelse af myndigheders afgørelser og privatretlige tvister	116
3.5.1.2.	Anvendelse af tvangsbøder til gennemtvinding af afgørelser	117
3.5.1.3.	Ansvar efter den almindelige dommerskabte erstatningsret.....	118
3.5.1.4.	Det offentligretlige erstatningsansvar	118
3.5.1.5.	Objektivt erstatningsansvar fastlagt i miljølovgivningen	119
3.5.2.	Straffesager og straf.....	119
3.5.2.1.	Forudsætningerne for anvendelse af straf.....	120
3.5.2.2.	Anvendelse af straf inden for de forskellige reguleringsområder.....	120

Kapitel 4. En introduktion til lovgivningen i alfabetisk orden.....	123
4.1. Byggeloven, udstykningsloven og tinglysningsloven	123
4.1.1. Digitale registre – herunder »Det Digitale Tinglysningsssystem«.....	124
4.1.1.1. Registrering i matrikelregisteret.....	124
4.1.1.2. Registrering i tinglysningssystemet	124
4.1.1.3. Bygnings- og Boligregisteret	125
4.1.2. Byggeloven.....	125
4.1.2.1. Byggesagsbehandling.....	126
4.1.2.2. Regler om parameterværdier for kvaliteten af drikkevand	126
4.1.3. Udstykningsloven.....	126
4.2. Bygningsfredningsloven og museumsloven	127
4.2.1. Bygningsfredningsloven.....	127
4.2.2. Museumsloven	128
4.3. Genteknologiloven, biosikkerhedsforordningen og sameksistensloven	129
4.3.1. Genteknologiloven	129
4.3.1.1. Lovens formål, definitioner og afgrænsning	130
4.3.1.2. Indsluttet anvendelse af GMO'er	130
4.3.1.3. Markedsføring og udsætning m.v. af GMO'er..	131
4.3.2. Forordninger om overførsel m.v. af GMO'er.....	132
4.3.2.1. Forordningen om GMO-fødevarer og -foder	132
4.3.2.2. Biosikkerhedsforordningen.....	132
4.3.3. Sameksistensloven.....	132
4.4. Havstrategiloven, havplanloven, havmiljøloven og kontinentalsokkelloven.....	133
4.4.1. Havstrategiloven.....	133
4.4.1.1. Målsætning og virkemidler	134
4.4.1.2. Marine Natura 2000-områder og havstrategi-områder	134
4.4.1.3. Danmarks Havstrategi II	135
4.4.2. Havplanloven	135
4.4.2.1. Søfartsstyrelsens kompetence og den digitale platform havplan.dk	135
4.4.2.2. Havplanens inddeling i zoner.....	136
4.4.2.3. Havplanens retsvirkninger og lovens samspil med planloven	136

Indholdsfortegnelse

4.4.3.	Havmiljøloven.....	136
4.4.3.1.	Lovens formål.....	137
4.4.3.2.	Havmiljøberedskabet.....	137
4.4.3.3.	Begrænsning af forurening fra skibe, dumpning og klapning.....	137
4.4.3.4.	Beskyttelse af biodiversiteten – et nyt reguleringsperspektiv i loven	138
4.4.4.	Kontinentalsokkeloven.....	139
4.5.	Husdyrbrugloven og gødskningsloven	139
4.5.1.	Husdyrbrugloven.....	140
4.5.1.1.	Lovens formål og anvendelsesområde.....	140
4.5.1.2.	Godkendelses-/tilladelsesordninger samt afstandskrav	140
4.5.1.3.	Husdyrbruglovens regler om underretningspligt og miljøskade.....	142
4.5.1.4.	Husdyrbruglovens regler om anvendelse af gødning	142
4.5.2.	Gødskningslovens regler om næringsstofreducerende tiltag.....	143
4.5.2.1.	Lovens formål.....	143
4.5.2.2.	Gødningsleverandører	143
4.5.2.3.	Gødningsanvendelse	143
4.5.2.4.	Sondringen mellem jordbundstyper.....	144
4.5.2.5.	Anvendelse af efterafgrøder.....	144
4.6.	Jordforureningsloven.....	145
4.6.1.	Den offentlige undersøgelses- og kortlægningsindsats ..	146
4.6.2.	Regulering af arealanvendelse på forurenede jord og jordflytning.....	147
4.6.3.	Påbud om undersøgelse hhv. fjernelse af jordforureningen.....	148
4.6.3.1.	Påbud til boligejer eller forsikringsselskab.....	148
4.6.3.2.	Påbud til en offentlig institution eller en erhvervsdrivende	148
4.6.3.3.	Miljøansvar for de erhvervsdrivende.....	149
4.7.	Kemikalieloven og EU's forordninger.....	150
4.7.1.	Kemikalieloven	151
4.7.1.1.	Lovens formål herunder om forebyggelse af miljøskade.....	151
4.7.1.2.	Definition af »stof« og »blanding«	152
4.7.1.3.	Bekæmpelsesmiddelbekendtgørelsen.....	152

4.7.1.4.	Sprøjtejournalbekendtgørelsen	153
4.7.1.5.	Supplerende regler om klassificering, mærkning og emballering m.v.	153
4.7.2.	Forordninger om godkendelse, registrering og mærkning m.v.....	154
4.7.2.1.	REACH-forordningen	154
4.7.2.2.	CLP-forordningen	155
4.7.2.3.	Plantemiddelbeskyttelsesforordningen og forordningen om statistik over anvendelsen.....	156
4.7.2.4.	Biocidforordningen	157
4.7.2.5.	POP-forordningen	157
4.7.3.	Rotterdamforordningen – begrænsning af import og eksport	158
4.7.4.	Ozonforordningen og F-gasforordning – beskyttelsen af ozonlaget	158
4.8.	Klimaloven, CO ₂ -kvoteloven samt EU's klimaforordninger	159
4.8.1.	Klimaloven	159
4.8.1.1.	Lovens formål.....	159
4.8.1.2.	Lovens anvendelsesområde og bærende principper.....	160
4.8.1.3.	Klimarådet og parlamentarisk ansvar for klimaministeren	160
4.8.2.	CO ₂ -kvoteloven.....	160
4.8.2.1.	Lovens formål, definitioner og anvendelsesområde	161
4.8.2.2.	Tildeling af kvoter og udledningstilladelser m.v.	161
4.8.2.3.	Gratisdeling	162
4.8.2.4.	Overvågnings- og rapporteringsforpligtelser....	163
4.8.2.5.	Tilbagelevering af kvoter, verifikation og akkreditering.....	163
4.8.2.6.	EU-registeret og Kyotoregisteret	164
4.8.2.7.	Tilsyn og tilsynskompetencer ift. kvoter og kreditter.....	164
4.8.3.	CBAM-forordningen.....	165
4.8.4.	Den Europæiske Klimalov	166
4.8.4.1.	Bindende reduktionsmål	166
4.8.4.2.	Klimatilpasningsforpligtelser og styrkelse af økosystemer	166

Indholdsfortegnelse

4.8.5.	Forvaltningsmekanismeforordningen.....	167
4.8.5.1.	Strengere mål og energieffektivitet som prioritet	167
4.8.5.2.	Styrkelse af arealsektorens bidrag	167
4.8.6.	LULUCF-forordningen	168
4.8.7.	Byrdefordelingsforordningen	169
4.9.	Kystbeskyttelsesloven, oversvømmelsesloven og naturskadeloven	169
4.9.1.	Kystbeskyttelsesloven	170
4.9.1.1.	Private og statslige kystbeskyttelsesprojekter ...	170
4.9.1.2.	Kommunale fællesprojekter – herunder om nytteprincippet.....	170
4.9.1.3.	Specialitetsprincipperne fraviges ved kyst- beskyttelsesprojekter	171
4.9.1.4.	Projekter på søterritoriet, herunder bypass af havbundsmateriale.....	172
4.9.2.	Kystbeskyttelses- og oversvømmelseslovens gennem- førelse af oversvømmelsesdirektivet	173
4.9.2.1.	Kystdirektoratets udpegning af risikoområder og risikokortlægning	173
4.9.2.2.	De udpegede 51 kommuners risikostyrings- planer	173
4.9.3.	Naturskadeloven.....	174
4.9.3.1.	De berettigede og de omfattede skader.....	174
4.9.3.2.	Forsikringsselskabernes kompetence.....	174
4.9.3.3.	Naturskaderådets kompetence	174
4.10.	Miljøbeskyttelsesloven, betalingsloven og affaldsforordningen....	175
4.10.1.	Lovens formål, anvendelsesområde og grundprincipper	175
4.10.1.1.	Lovens anvendelsesområde og grundprincipper	176
4.10.1.2.	Bemyndigelse ift. miljøkvalitetsnormer og krav om forhandling.....	176
4.10.1.3.	Almindelige bestemmelser.....	177
4.10.2.	Regulering med generelle forbud hhv. konkrete påbud/forbud	178
4.10.2.1.	Tilsynsmyndighedens meddelelse af konkrete påbud	178
4.10.2.2.	Tilsynsmyndighedens meddelelse af forbud	179
4.10.2.3.	Miljøansvar for operatøren.....	179

4.10.3. Beskyttelsen af grundvandet – herunder imod farlige stoffer	180
4.10.3.1. Beskyttelseszoner ift. drikkevandsressourcer, herunder BNBO.....	180
4.10.3.2. Konkrete påbud til beskyttelse af drikkevandsressourcer	181
4.10.3.3. Tilladelser til afledning med respekt for miljøkvalitetskrav og -mål	182
4.10.4. Beskyttelse af overfladevand, herunder imod farlige stoffer	182
4.10.4.1. Spildevandsplaner og forsyningspligt for spildevandsselskaberne	183
4.10.4.2. Betalingslovens betydning for spildevandstaksterne.....	183
4.10.4.3. Spildevandstilladelse med respekt for miljøkvalitetskrav og -mål	184
4.10.5. Lovens regler om håndtering af oversvømmelser	185
4.10.5.1. Spildevandsplanernes bestemmelser om tag- og regnvand	185
4.10.5.2. Håndtering af oversvømmelser fra terrænnært grundvand.....	186
4.10.6. Miljøgodkendelsesordningen for IE-anlæg hhv. andre anlæg	186
4.10.6.1. Godkendelsespligt og sondring mellem bilag 1- og bilag 2-anlæg.....	187
4.10.6.2. Skærpede krav til operatører og myndigheder ift. IE-anlæg.....	187
4.10.6.3. Bilag 2-anlæg og overgang til branchebekendtgørelser.....	188
4.10.6.4. Risikovirksomheder (Seveso-regler)	188
4.10.6.5. Affaldsdeponerings- og -forbrændingsanlæg....	189
4.10.7. Lovens affaldsregler	189
4.10.7.1. Affaldshierarkiet og Det Europæiske Affaldskatalog	190
4.10.7.2. Affald – en vare af særlig karakter	191
4.10.7.3. Affaldsbekendtgørelsen.....	192
4.10.7.4. Restprodukt-, jord-til-bord-, bioaske- og affaldsaktør- bekendtgørelserne.....	192
4.10.8. Affaldsforordningens regler om import og eksport af affald.....	193

Indholdsfortegnelse

4.11. Miljøskadeserstatningsloven og miljøskadeloven	193
4.11.1. Miljøskadeerstatningsloven.....	194
4.11.1.1. Det objektive erstatningsansvar og lovens formål.....	194
4.11.1.2. Virksomheder/anlæg og handlinger omfattet af objektivt ansvar	194
4.11.1.3. Kategorier af skade omfattet af tabs- erstatningen.....	195
4.11.2. Miljøskadeloven og miljøansvarskapitlerne i 15 miljølove.....	195
4.11.2.1. Miljøskadebegrebet	195
4.11.2.2. Tilsynsmyndighedens vurdering efter de 15 miljølove	196
4.11.2.3. Miljøstyrelsens vurdering efter miljøskade- loven	197
4.11.2.4. Påbud om sikkerhedsstillelse og afhjælpning efter miljøskadeloven	197
4.11.2.5. Fritagelse for finansieringsansvar efter miljøskadeloven.....	198
4.12. Miljøvurderingsloven	198
4.12.1. Lovens formål, anvendelsesområde og rette klageinstans	198
4.12.2. Konsekvensvurdering af konkrete projekter (VVM).....	199
4.12.2.1. VVM-screening.....	199
4.12.2.2. Ansøgerens oplysningsforpligtelse ved VVM-pligt.....	200
4.12.2.3. Projektoffentlighed, VVM-tilladelse og offentliggørelse.....	200
4.12.3. Miljøvurdering af planer og programmer (SMV).....	201
4.12.3.1. Screeningspligt	203
4.12.3.2. Elementerne i den strategiske miljøvurdering ...	204
4.12.3.3. Miljørapport, projektoffentlighed og rede- gørelse.....	204
4.13. Naturbeskyttelsesloven, miljømålsloven m.fl. og EU's forordninger om naturgenopretning og om beskyttelse af dyr	205
4.13.1. Naturbeskyttelsesloven.....	206
4.13.1.1. Lovens formål.....	206
4.13.1.2. Fredning.....	206
4.13.1.3. Beskyttelseslinjer m.v.	207

4.13.1.4. Undtagelser og dispensationsmuligheder fra beskyttelseslinjer	208
4.13.1.5. Beskyttede naturområder – § 3-områder	208
4.13.1.6. Foranstaltninger ift. realisering af Natura 2000-handleplaner	209
4.13.1.7. Beskyttelse af plante- og dyrearter m.v., herunder bilag IV-arter	209
4.13.2. Miljømålsloven	211
4.13.2.1. Formålet bag og processen for udpegning af Natura 2000-områder	211
4.13.2.2. Kommunale Natura 2000-handleplaner	212
4.13.3. Beskyttelse af Natura 2000-områders integritet	212
4.13.4. Jagt- og vildtforvaltningsloven	213
4.13.5. Nationalparkloven	214
4.13.6. Naturgenopretningsforordningen	215
4.13.6.1. Forordningens formål – herunder ift. klimaløsninger	215
4.13.6.2. Forordningens anvendelsesområde	216
4.13.6.3. De opstillede rammer og mål for naturforbedrende indsatser	216
4.13.6.4. Undtagelser fra forpligtelserne begrundet i VE-planer/-anlæg	217
4.13.6.5. To danske lovudkast som led i gennemførelsen	217
4.13.7. CITES-forordningen og forordningen om invasive ikkehjemmehørende arter	218
4.14. Planloven, sommerhusloven og kolonihaveloven	219
4.14.1. Planloven	219
4.14.1.1. Lovens formål	220
4.14.1.2. Planhierarkiet og ministeriets kompetencer	220
4.14.1.3. Kommuneplaner	221
4.14.1.4. Lokalplaner	221
4.14.1.5. Dispensation fra lokalplaner	222
4.14.1.6. Overtagelsespligt begrundet i lokalplanbestemmelser	222
4.14.1.7. Planbestemmelser om klimatilpasning – et eksempel	223
4.14.1.8. Bebyggelse m.v. på landzonearealer	223
4.14.1.9. Beskyttelse af kystnærhedszonen	224

Indholdsfortegnelse

4.14.2.	Lovregler om anvendelsen af sommerhusområder.....	224
4.14.2.1.	Planlovens sommerhusregler	225
4.14.2.2.	Sommerhuslovens regler.....	225
4.14.2.3.	Campingreglementet	225
4.14.3.	Kolonihaveloven	226
4.15.	Råstofloven og undergrundsloven	226
4.15.1.	Råstofloven.....	227
4.15.1.1.	Lovens anvendelsesområde, formål og saglige hensyn.....	227
4.15.1.2.	Kortlægning og råstofplanlægning på land	228
4.15.1.3.	Tilladelser til råstofindvinding på land	228
4.15.1.4.	Tilladelse til råstofindvinding på havet.....	229
4.15.1.5.	Eneretsområder, bygherreområder og fællesområder	230
4.15.2.	Undergrundsloven	230
4.15.2.1.	Lovens formål, anvendelsesområde og krav om forudgående tilladelse	230
4.15.2.2.	Udbudsrunder for indvinding af kulbrinter og tilladelse til CCS.....	231
4.15.2.3.	Tilladelser til gennemførelse af forundersøgelser, efterforskning, indvinding og lagring	231
4.16.	Skovloven, klimaskovfondloven og afskovningsforordningen.....	232
4.16.1.	Skovloven.....	233
4.16.1.1.	Lovens formål.....	233
4.16.1.2.	Fredsskovpligten	233
4.16.1.3.	Natura 2000-skovplaner og beskyttelse af naturtyper og levesteder for arter m.v.....	234
4.16.1.4.	Anmeldelsespligt og konkrete beslutninger om rådighedsbegrænsninger.....	235
4.16.1.5.	Politiske aftaler om urørt skov	236
4.16.2.	Lov om den Danske Klimaskovfond.....	236
4.16.3.	Afskovningsforordningen (EUDR)	237
4.16.3.1.	Myndighedernes forpligtelser	237
4.16.3.2.	Virksomhedernes forpligtelser.....	237
4.17.	Vandforsyningsloven.....	238
4.17.1.	Lovens formål	238
4.17.2.	Planlægning og risikovurdering/-styring.....	239
4.17.2.1.	Den statslige grundvandskortlægning.....	239
4.17.2.2.	Boringsnære beskyttelsesområder (BNBO)	240
4.17.3.	Den kommunale indsatsplanlægning.....	240

4.17.4.	Kommunal vandforsyningsplanlægning og forsyningspligt.....	241
4.17.5.	Indvindingstilladelser og påbudskompetencer	241
4.17.5.1.	Tilladelseskravet – og undtagelser herfra	242
4.17.5.2.	Tidsbegrænsninger af tilladelser	242
4.17.5.3.	Andre obligatoriske vilkår.....	242
4.17.5.4.	Påbud vedrørende ophør af vandindvinding.....	243
4.17.6.	Bortledning af grundvand – herunder som led i klimatilpasning	243
4.18.	Vandløbsloven	244
4.18.1.	Lovens formål og anvendelsesområde	244
4.18.2.	Vandløbs almindelige benyttelse m.v.....	245
4.18.3.	Klassifikation af vandløb og udarbejdelse af regulativer.....	245
4.18.4.	Vedligeholdelse af vandløb	246
4.18.5.	Beskyttelse af vandløb.....	247
4.18.6.	Vandløbsregulering og restaureringsforanstaltninger....	247
4.18.6.1.	Beslutninger om restaureringsforanstaltninger..	248
4.18.6.2.	Påbudskompetence	248
4.18.6.3.	Kommunale forpligtelser ift. en indsats til forbedring af tilstanden	249
4.18.7.	Kommunernes kompetencer i forhold til konkrete anlæg	249
4.18.7.1.	Forbud mod opstemning m.v.	249
4.18.7.2.	Etablering af et pumpelag og nytteprincip.....	249
4.19.	Vandplanlægningsloven	249
4.19.1.	Inddeling i vandområdedistrikter, hovedvandoplande m.v.....	251
4.19.1.1.	Inddelingen i vandområdedistrikter og hovedvandoplande.....	251
4.19.1.2.	Inddelingen i vandløbsoplande og deloplande ..	252
4.19.2.	Basisanalyser, klassificering af tilstanden og overvågning.....	252
4.19.2.1.	Basisanalyse af vandets status og økonomisk analyse	252
4.19.2.2.	Karakterisering af vandets status og aktiviteters påvirkning.....	253
4.19.2.3.	Monitering og overvågning af vandets tilstand ..	253

Indholdsfortegnelse

4.19.3. Indsatsprogram, foranstaltninger og krav ift. farlige stoffer	254
4.19.3.1. Indsatsprogrambekendtgørelsen	254
4.19.3.2. Miljømålsfastsættelsesbekendtgørelsens bindende miljøkvalitetskrav	255
4.19.4. Miljømålene for de enkelte vandområder.....	257
4.20. VE-loven, biobrændstofloven, VE-anlægslove og forordninger m.v.	257
4.20.1. VE-loven	258
4.20.1.1. VE-lovens formål og anvendelsesområde	259
4.20.1.2. Bæredygtighed og reduktion af drivhusgas-emissioner m.v.....	259
4.20.1.3. VE-rammen for forenkling af og tidsfrist for sagsbehandling	259
4.20.1.4. Etableringen af havvindmøller.....	260
4.20.1.5. Økonomiske forpligtelser for opstilleren over for naboerne.....	261
4.20.2. Biobrændstofloven	261
4.20.2.1. Lovens formål – herunder implementering af forordninger.....	261
4.20.2.2. Lovens anvendelsesområde	262
4.20.3. RFNBO-forordningen og RCF/GHG-forordningen	262
4.20.4. VE-anlægslove	263
4.20.4.1. Østerildloven	263
4.20.4.2. Lov om statslig udpegning af energiparker på land	264
4.20.4.3. Lov om etablering m.v. af Energiøen i Nord-søen.....	264
Kapitel 5. Århuskonventionen	265
5.1. De myndigheder og organer, der skal respektere konventionen	266
5.2. Rapporterings- og registreringskrav ift. miljøoplysninger	266
5.3. Udvidet adgang til miljøoplysninger – søjle 1	267
5.3.1. Århusforordningen – adgang til EU-institutionernes miljøoplysninger.....	267

5.3.2.	Miljøoplysningsloven.....	268
5.3.2.1.	Relevansen af 2012-forvaltningsloven og 1985-offentlighedsloven	268
5.3.2.2.	Public Interest Testen	269
5.3.2.3.	Aktiv formidling af miljøoplysninger.....	269
5.4.	Den berørte offentligheds ret til at blive inddraget i beslutnings- processer – søjle 2.....	269
5.4.1.	Miljøorganisationers og andre foreningers aktive deltagelse.....	269
5.4.2.	Projektoffentlighed som en del af miljøkonsekvensvurderinger	270
5.5.	Udvidet adgang til efterprøvelse ved en uafhængig instans/dom- stolene – »Access to justice« søjle 3	270
5.5.1.	Århusforordningens regler om efterprøvelse af EU- institutionernes afgørelser	271
5.5.2.	Klageberettigelse og søgsmålsret til efterprøvelse ved uafhængig instans eller domstolene.....	271
5.5.2.1.	Dansk lovgivning om klageberettigelse m.v. ved klagenævnene	272
5.5.2.2.	Søgsmålsret ved domstolene.....	273
5.5.3.	Opsættende virkning og rimelig m.v. adgang.....	274
5.5.3.1.	Dansk lovgivning om klagers opsættende virkning og om gebyrer.....	274
5.5.3.2.	Søgsmåls opsættende virkning og sagsom- kostninger	275
Forkortelser		277
Regelregister		279
Internationale konventioner og protokoller.....		279
EU-forordninger.....		281
EU-direktiver		285
National lovgivning		289
Domme		305

Forord & oversigt

Bogen, der bl.a. giver en indføring i de mange love og EU-forordninger, der udgør dansk miljø- og klimalovgivning, har som målgruppe sagsbehandlere, advokater og andre rådgivere, journalister, forskere og undervisere, der har brug for at kunne forstå og anvende – eller orientere sig i – den komplekse og meget omfattende miljø- og klimalovgivning. Bogen giver med udgangspunkt i de tre spørgsmål – hvad er omfattet? hvorfor? hvordan? – en nøgle til et alt for omfattende reguleringssystem.

Der er indføjet krydshenvisninger på tværs af bogens fem kapitler, der skal gøre det muligt at besvare det tredje spørgsmål om, hvordan de mange love og forordninger afgrænses indbyrdes, og hvordan de forudsættes anvendt – herunder i et indbyrdes samspil – både generelt og i de konkrete sager.

Som led i at forklare, hvad der er omfattet af miljø- og klimalovgivningen og hvorfor, indledes der i kapitel 1 med en forklaring af de forudsætninger, principper og værdier, der *dels* har haft betydning for formuleringen af reglerne, *dels* skal respekteres, når reglerne anvendes. Den centrale betydning, som de til dels modsatrettede overordnede prioriteringer af »retssikkerhed for de enkelte borgere« henholdsvis en »global bæredygtig udvikling« tillægges i formuleringen af lovgivningen, indgår i det introducerende kapitel.

Besvarelsen af det tredje spørgsmål i bogens undertitel – hvordan? – har betydning for det, der står i de efterfølgende kapitler. I kapitel 2 er det de hensyn og formål, der er bestemmende for, hvordan lovgivningen inden for de ret så forskellige problemområder er formuleret, der redegøres for. Den centrale betydning, som ejendomsretten over den faste ejendom og grundejernes retssikkerhed er tillagt i lovgivningen, er en af de centrale forklaringer på, hvordan dele af miljølovgivningen er formuleret, og hvordan de skal anvendes. Det indgår heri, at der er opstillet begrænsninger på internationalt, EU- og nationalt niveau, som lovgivningen og myndighederne skal respektere. Der er indgreb i rådigheden over arealer på land, der giver rettighedshaverne et krav på at modtage fuld erstatning (ekspropriation). Situationen er anderledes, når lovgivningen vedrører dispositioner på havet, hvor det er staten, der har højhedsrettigheder. I forhold til beskyttelsen imod de farer, der er forbundet med kemikalier og andre farlige stoffer, formuleres lovgivningen anderledes. Her betyder det bl.a. meget, om varerne er mærket på en måde, der kan begrænse de risici for

sundhed og miljøet, der foreligger. Konkurrencen mellem producenterne og andre, der omsætter produkter på det indre marked, har også en central betydning for, hvordan lovgivningen formuleres. Er der tale om at begrænse klimaændringerne, beskytte udryddelsestruede arter eller at sikre et minimumsniveau af miljøkvalitet i vandet og det omgivende miljø, skal lovgivningen formuleres ud fra en videnskabelig indsigt i meget komplekse samspil. De mange påvirkninger og samspil – herunder mellem menneskelige aktiviteter, naturens sårbarhed, økosystemernes bidrag til gendannelse og klimaændringer – som bl.a. vandets kvalitet er afhængig af, nødvendiggør, at lovgivningen formuleres med inddragelse af mange data og med de nødvendige tilpasningsmuligheder, som ændringerne i miljøet nødvendiggør. Endelig redegøres der i kapitlet for, at den lovgivning, der anvendes til at håndtere helt lokale lugt- og støjmiljøproblemer, er enklere at formulere.

Ved besvarelsen af, hvordan lovgivningen skal anvendes, er det nødvendigt at være opmærksom på det hierarki og det samspil, der er mellem dansk lovgivning og EU's lovgivning. Det behandles derfor i bogens kapitel 3. Det fremgår bl.a., at EU's forordninger er en integreret del af dansk ret. De skal derfor behandles, som var de danske love. Direktiverne skal derimod gennemføres af Folketinget og omsættes til dansk lovgivning. Der redegøres også for de forskellige administrative virkemidler – bl.a. planer og konkrete afgørelser – der anvendes, og hvordan myndighederne pålægges at respektere forskellige principper og konkrete krav. Der oplyses også om de mange former for økonomiske virkemidler, der anvendes som led i at motivere borgerne og virksomhederne til en grønnere adfærd. Nogle virkemidler er udviklet specielt til at løse de udfordringer, der er på miljø- og klimaområdet. Som et eksempel forklares det, at der anvendes et udvidet producentansvar i bestræbelserne på at begrænse overforbrug af råstoffer og reducere mængden af affald, der ikke udnyttes. De forskellige former for ansvar (herunder miljøansvar), der anvendes, og de muligheder, der er for at få domstolenes bistand til at håndhæve lovgivningen, behandles ligeledes. Kapitlet afsluttes med en oversigt over de mange administrative myndigheder, der er tillagt kompetencer inden for miljø- og klimaområdet.

Ved besvarelse af, hvad der er omfattet af miljø- og klimalovgivningen, er det naturligt at opstille en oversigt over de love og forordninger, som udgør det, som myndighederne og borgerne skal forholde sig til. I kapitel 4, der udgør halvdelen af bogen, indgår der derfor en gennemgang af de mange forordninger og love og bekendtgørelser, der tilsammen udgør miljø- og klimalovgivningen. Lovene præsenteres i alfabetisk orden, og forordningerne omtales i forbindelse med de relevante love. Nogle love behandles samlet ud fra en betragtning om, at de typisk vil skulle anvendes – eller overvejes anvendt – i en ind-

byrdes kombination. De indføjede krydshenvisninger skal bidrage til at orientere sig på tværs af lovene.

Bogens kapitel 5 giver en afsluttende indføring i de udvidede særlige rettigheder, som borgere, NGO'erne m.fl. er tillagt ved Århuskonventionen. Det fremgår heraf, at kravet på at få udleveret miljøoplysninger er bredere end det, der ellers er tale om, når man ønsker at få indsigt i de oplysninger, som myndigheder er i besiddelse af. Der er også en bredere adgang til at deltage i beslutningsprocesserne, og til at kunne indbringe afgørelser og planer for klagenævn og/eller domstolene.

Sidst i bogen er der en forkortelsesliste, et regelregister og et domsregister. De konventioner, protokoller, forordninger, direktiver, love og bekendtgørelser, der nævnes i bogen, er opregnet i regelregisteret. Her er de identificeret med de oplysninger, der gør det muligt for bogens brugere, at finde samtlige de regler, der nævnes, ved en søgning på Internetter, EUR-lex og Retsinformation.

Der er ikke litteraturhenvisninger eller henvisninger til præcise §'er i bogen, idet formålet med bogen er at skabe en samlet oversigt over og en nøgle ind til det omfattende regelværk.

Alt er opdateret til den 31. december 2024.

Ellen Margrethe Basse

Risskov, den 7. februar 2025